

Yolumuz - qibləmiz Şuşayadı...

*Maşınımız da, bizim kimi,
Şuşanın eşqinə, şövlə, coş-
quyla nərildəyir, yolu-irizi
kəmənd eləyib belinə bağla-
yır ki, birdən, dumanın-çə-
nin içində səsi boğula, tən-
tiyə bilər...*

*Oğlum deyir ki, qalxdıqca,
çişkin lap çoxalır, elə bilir-
sən, göylər, göy üzü yerə, da-
ğa-dərəyə tərəf enib gəlir.*

*Təbəssümlə dönüb, ucsuz-
bucaqsız Qarabağ çöllərinə,
bərəkətli torpaqlara, yol-ya-
maca, ballı-bəhrəli yurd yer-
lərinə, öz insanı, öz balası
üçün darıxan zəmilərə, tarla-
lara, dağlara, meşələrə pər-
çimlənmiş nurlu yollara ba-
xıram, ürəyimdə "Yox -
deyirəm oğluma, - bizi gəti-
rən yollar durmaşır dağlara,
başı dumanlı-çənli yurdlara
və biz də elə bu duman-çənin
alaşq-dolaşq ətəyindən tu-
tub bir xoş ümidlə gedirik"...*

*Qəlbimizin qibləsi –
Şuşaya!..*

QƏLBİMİZİN QƏLBİSİ

* Yazıcının yol qeydləri *

...Amma, heç nə demirəm, gözləri
yol çəkən oğluma baxıram və fikirləşir-
rəm ki, düşüncələrimiz eynidir, elə bil
ki, azad Şuşanın göyləri bizə qucaq
açıb, səxavətlə aşıya enib gəlir, biz də
qol qaldırıb, ucalar ucası Şuşaya qalxıb
ziyarətə gedirik...

Nə gözəl!
Dolanbac yollarda sevinc və həsrət
bir-birinə qarışır, qəlbimizdə dilə gəl-
məz xoş ovqat yaradır...

Bu, göylərə bülənd olan Şuşamıza -
qədim və müqəddəs şəhərimizə ikinci ge-
dişimdir və yenə də həmin yolla gedirik...
Yolumuzu qəsdən burdan - Qırmızı
Bazar tərəfdən salmışam ki, əvvəlki
həsrətimə, duyğularma son qoyulsun,
ötən səfərimdən yadımda qalan fərqləri
görə bilim...

Və nə yaxşı da ki, belə etdik...

Birinci dəfə - onda Şuşa yenidən azad
olmuşdu, yol-iriz indilərdə özünə gəlib
nəfəs alırdı, təzə-təzə quruculuq işləri
başlamışdı və cənab Prezidentimizin,
hörmətli Mehriban xanımın xeyir-duası
ilə "Xarı Bülbül" festivalının ilk tədbiri-
nə qatılırdıq...

Elə o vaxtlar, o qəsəbənin həndəvə-
rində, rus əsgərləri maşın karvanımı-
zı saxladılar, çox gözlətdilər ki, bəs nədi-
nədi, süllüməmlilərin komandiri (!?)
gölməli, sənədlərimiz bir-bir-bir
yoxlanmalıdır, icazə veriləndən sonra
(?!) yolumuza davam edib, öz dədə-ba-
ba yurdlarımıza gedə bilərdik.

Nə...
Sözüm onda deyil...

O vaxtlar, Şuşanın ətəyi, dərələr bo-
yunca dədə-baba yurdlarımıza bit-bir
kimi darışmış ermənilər yol boyu bizə,
azad yurdun qalib sakinlərinə necə hə-
srət və həsədlə baxırdılar.

Qara-qartıq, qoca-qarı, baxışları so-
zalan, boyunları bükülmüş, əlləri hər

yardən üzülmüş, üz-gözləri saralıb ərpim-
miş ermənilər...

Şamları sönmüş çirək kimi...
Və hamımız bir ağızdan "Bunlar hə-
lə buralardan rədd olub getməyiblər?!"
- deyər, gülüşürdük.

İndisə... dünya, kainat, ayağımız al-
tında yer üzü, başımız üstündə gen-bol
göy üzü...

Azərbaycan, Qarabağ, Şuşa - qalib-
dir, azad, səfalıdır, nurludur...

Yerlə göyü bir-birinə cərpazlaşdırıb
müqəddəs arzularımız kimi...

Ana və oğul kimi!...

Yağlar, yadlar, düşmənlər sovlum-
muş bostan tağları kimi, quruyub, çürü-
yüb, viranə qalmış, əzilib, tapdanıb,
keçmişin qaranlıqına qovuşub, ulu qağ-
ların, sirlə dərələrin duman-çənində
itə-bata düşüb, rədd olmuşdular...

Bakirə dağların uca bətinədən, yellil-
ballı əmcəklərdən süzülüb gələn şe-
hin, sel-suyun, qəzəbli tufana, küləyə
qarışmış, yad çəkmələrin, saxta nəfəslə-
rin izini-tozunu itirmiş, yuyub yellərə
qərq olmuşdu...

Gözüm tutunca, dərindən ümmanlara,
göy qübbəsinin dərinliklərinə baxıram...

Aman Allah!..

Yerlə göyün qovuşduğunda, yerlə
göyün öpüşündə idi Şuşa!..

Və biz də bu sevgiyə, bu coşquya,
qəlbə atılana-atılana bu müqəddəs məkana
çatmağa tələsik...

Bu andaca, nödənsə, mənə elə gəl-
di ki, sanki, kainatın bu müqəddəs
sevgisindən doğulan nurlu körpənin
göbəkəsdə nöqtəsində idi Şuşa!

Adam əl qaldırıb, dil uzadıb, güc yit-
gib, səsin-ünün yetincə, elə bu kainatın
boyunca qışqırmaq istəyir...

Salam, Şuşa!
Əziz Şuşam!
Azad Şuşam!..

Yollar yolçunun belinə kəmənd do-
layır, güc verib qaldırır, əhvalının saf-
laşdırır, ora, göylərin yeddi qatnacan -
Şuşayacan dartıb aparır...

Döngələr fırlandıqca, yollar dola-
nıb qalxdıqca, elə bilirəm, əl uzatsan,
Şuşa ovcunun içindədi...

Amma, görürsən ki, yox, Şuşa da
qalxır, ucalır, öz müqəddəs zirvəsinə
bələnir...

Sən çatdım deyirsən, qədim-qayım
meşələrin, yeddi naxış düzlərin damarı
kimi açılan dolanbac yollar elə hey qal-
xır...

Ərsəz dırənir, uzanıb gedir, əl çat-
maz, ün yetməz ucalarda əriyib itir, ye-
nidən peyda olur, üzünə bərəkətli süfrə
kimi açılır...

Yorulma, gəl, ay Vətən oğlu, deyir, qə-
dmlərin mübarək, deyir, gör neçə illərdi
həsrətlərimiz doğmalarımızın gəlişinə...

Yol boyu, bəri-bəhrəsi təzəcə sovlum-
muş bağ-bağat, al-qırmızı, sapsarı, min
çəşidli meşələr, xınasını payızacan
qoruyub saxlamış lələzər çöllər adamın
ruhuna çökür.

Qızıl xınalı payızın şəninə tökülən
xəzəllər şəhini-damlasını canına hop-
durub, öz doğma sahibinin gəlişinə şad-
yanalq edirmiş kimi, dayanmadan bu
yurdların sahibinin xoş qədəmlərinə sə-
pələnir, xoşallanırdı...

Bakirə dağların, sinə tağ düzlərin,
barlı-bəhrəli çöllərin üstünə lağım atmış
duman sağa-sola, eminə-boyuna dartır...

Sanki sənə imkan verir ki, göylərin
yeddi qatna ərmağan olmuş Şuşanı gö-
rə biləson!

Seçə biləson!
Sevə biləson!..

Yadıma salıram, o birinci səfərimiz-
də, soyuq-sazaq günlərdə, yola qış
hazırlığı ilə çxmış bizlər qaş qaldıq...

Şuşanın al Günəşi - qəlbə atlanmış
kimi, yerə-yurda nur ələyirdi və o
anlardaca ruhuma yazılan "Şuşanın
Günəşi" adlı yol qeydlərimdə dedi-
yim kimi...

"Sən demə, qədim-qayım yurduna
qayıdan bu insanlardan, hamımızdan,
hamımızdan daha çox sevinən elə uca
Şuşanın al Günəşiydi və alovlanıb yed-
di rəngli şəfəqləri ilə pişvazımıza çı-
xmışdı sanki..."

Şuşada nələr görmədik, nələr?
Gecə-gündüzü bir-birinə qarışmış bu
müqəddəs ocaqda hər yer tikinti, nəhəng
bərpa və quruculuq meydanıdır...

Böyük Qayıdış nişan verən hasar-
lanmış rəngli reklam lövhələri, yaşıl şək-
killər, cərgəsini tutub gedən ağaclar...
Milli ornamentini saxlayan daş ha-
sarlar, yerə, ayaq altına salınmış sal-sal,
çaytağ yer daşları, bir-birinə çiyin verib
söykək olan küçələr...

Qaynaşan, amma növbə gözləyən
sakit, intizamlı yuq maşınları, haysız-
küysüz kranlar...

Geyimli-keçimli, üzü nurlu, təbə-
sümlü inşaatçılar...
Saysız-hesabsız tikintilərin gediş-
nə, ağır yüklü maşınların hərəkətinə,
basırıq olmamasına paralel kömək gös-
tərən, əl tutan rəngli işçilər...

Hər cür kömək və qayğı göstərən,
gecəsi-gündüzü olmadan dözümlü ke-
şik çəkən, asayışı qoruyan sərvaxt po-
lislər - öziz qardaşlarımız...

Qonaqların təəcübünə səbəb olan
geniş və rahat otellər, məhəllələrə pay-
lanmış inzibati binalar, hər cür rahatlığı,
infrastrukturu olan, yenidən öz doğma
sakinlərinin nəfəsiylə isinmiş yaraşlıq
yaşayış binaları...

Və sevincdən qəlbə atlanan, gələn-
lərə, gedənlərə yarlı-yaraşlıq eynan-
lardan əl edib salamlayan qonaqpər-
vər şuşahılar...

Və hamının üz-gözündən, sözü-
dən, dilindən Müzəffər Ali Baş Ko-
mandan İlhəm Əliyevə, hörmətli
Mehriban xanıma əbədi minnətdar-
lıq duyğuları, duaları...

Ənənəvi, tarixi həqiqətləri yaşadan,
insan qəlbinə saf duyğular aşılayan
məscidlərimiz, hər yerdən eşidilən, ru-
huna hopub səsiylə səni də göylərə
ucaldan müqəddəs azan səsləri...

Qarabağın, Şuşanın adı tarixləy-
həkk etdirən şəxsiyyətlərin ev muzeyi-

ləri, etnoqrafik abidələr, ulu ocaqların
ruhunu yaşadan ocaqlar...

Azərbaycanın qədim və məşhur
şəhərlərindən olan Mehmandarovların
ev muzeyi...

Və yorulmadan, şövlə bu tarixin
səhifələrinə qəlbini nurunu hopdur-
muş bələdçilər, şəhər qoruğunun fə-
dakar işçiləri, üz-gözü nurlu, xoş ov-
qatlı, qılıqlı, hər şeyi xırdalığına qədər
izah edən savadlı, səbrli, təmkinli bə-
lədçilər...

Şirin-şəkər bacılar, dəyanətli qar-
daşlar, dəyərlə ziyahlar - hamısı da Şuşanın
yenidən pənah gətirmiş sakinləri...

Yarab! Qonaqpərvərlik, isti, şirin
münasibət, sevgi və məhəbbət burda
- qədim Şuşada dağa-bağa, yola-irizə,
şəkillərə, küçələrə, dalanlara, hər ye-
rə, hər yerə elə çöküb ki...

Maşından düşən kimi, otellərin, qo-
naq evlərinin, istirahət məkanlarının
ağızında pəsləyib, doğma insanların
görək, ayağına yuxlub, xoşhallanan,
nəvaziş göstərən, xoş qılıqlı məstan pi-
şiklər...

Min cür palıtralı, min cür kaloritli
Şuşam!
Heç bilmirəm, hansını qoyum,
hansını yazım...

Qayıdırıq...

... Hamılıqca, qərara gəldik ki, başqa
bir yolla gedək, düşək Xankəndiyə,
üzüyaşığı, qədim yurdlarımıza ayaq açan
təzə yollarla düşək...

Yarlı-yaraşlıq, öz füsunkar görü-
nüü ilə, xoş iqlimi, barlı-bərəkətli
qara torpaqları ilə, doğma insanların
əliylə yenidən salınmış parkları,
küçələri sevincək qaynaşan sakinləri
ilə, bizi heyran qoyan Xankəndi!..

Tələbələrə qəzaq açmış və geniş
bir ərazidə yuva salmış, işıqlı və
nurlu Qarabağ Universiteti...

Sevincək başımıza yığılmış dobla
insanlarla çəkdiyimiz xatirə şəkil-
ləri...

Nə qədər dost, tanış...

Aman Allah!..

Və birdən... birdən, həmin məqam-
daca, baxdıq ki, dumanı-çəni çəkilib
getmiş, saf günəş şəfəqlərinə bilənd
olmuş göy üzündə böyük bir durna qatırı
peyda oldu...

Qatarlanıb, sonalanıb, səslənib,
köklənib, sərhəd bilmədən, dayanma-
dan, öz qafiliyyətlə yellənib, şellənib
gedirdilər.

Hara gedirdilər və haracan gə-
dəcəkdilər - bunu onlara bu göy üzünü,
bu azadlığı bəxş edən Qoca Tarix bi-
lərdi...

Sanki Böyük Yaradın bu yerlərə,
bu qədim-qayım Qarabağ torpağına
əzəl və əzəl bir qələm çalmışdı...

Nə... Bu sonrakı mövzudur...

Gəlirik...

Yol boyu, həyat qayınayır, sağ-solu
tikinti meydançası, böyük və əzəmətli
quruculuq işləri...

Dərələ-rə-təpələ-rə dağılmış, sayını-
hesabını itirdiyim maşınlar, ekskavatorlar...

Aşağılara, dərələr boyu çölə-düzə sallanan yollar, səsi yurdu
başına götürmüş texnikalar, tarixin minillik sirlərini özündə
saxlayan yeddi qat, sal daşları yatağında çeşid-çeşid rəng-
lər yığılmış nəhəng qayalar, lay-lay süxurları dağıdub əzir, çala-çu-
xura töküür, nəhəng və möhtəşəm yollar çəkir...

- Xocalı, Əsgəran, Ağdam - gəlib açılırdı Bərdə torpağına, sonra
Yevlax və ... üzü Bakıya...

Oğlum deyir ki, adama nağıl kimi gəlir buralar, bu nədir, sanki
göydan qalxdıq, yerdən çıxdıq, elə bil bir nağıl dünyasıdı Qarabağ,
sirlə-sehirlə Qarabağ...

Maşında qəribə sükut...
Hamının gözləri yol çəkir, hamı Vətən sevgisiylə öz aləmində, xoş
duyğular aləmində...

Mənsə...
Mənsə, xoş təəssüratlarını götür-qoy edir, ürəyində, yazacağı il-
kin yol qeydlərinin vergülünü atırdı, nöqtəsini qoymağa çalışırdı...

İmamverdi İSMAYILOV,

Milli Məclisin deputatı,

yazıçı

Bakı-Şuşa-Xankəndi-Bakı

